

# Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn piiriin kuuluvia voimajohtoja ja kaasuputkia koskevan EU-lainsäädännön kansallisen täytäntöönpanon täydentäminen

Säätelyn täydentämistarpeet ja lainsäädännön kehittämistä koskevia näkökohtia

# Sisällys

- I YVA-direktiivin täytäntöönpanoa koskeva komission virallinen huomautus
- II Kansallisen sääntelyn kehittämistä koskevia näkökohtia
- III Voimajohtojen ja maakaasuputkien rakentamista koskevasta lainsäädännöstä
- IV Lupaharkinnan sisällöstä
- V Menettelyn toteuttamisvaihtoehtoja
- VI Jälkivalvonta ja seuraamukset
- VII Näkemyksien esittäminen

# I YVA-direktiivin täytäntöönpanoa koskeva komission virallinen huomautus

*Komission huomautuksessa mainitut sähköjohtoja ja kaasuputkia koskevat YVA-direktiivin kohdat*

- direktiivin 8 a artiklan 1 ja 4 kohta:
  1. Luvan myöntämispäätöksen on sisällettävä vähintään seuraavat tiedot:
    - a) 1 artiklan 2 kohdan g alakohdan iv alakohdassa tarkoitettu perusteltu päätelmä;
    - b) mahdolliset päätökseen liitetyt ympäristöehdot, kuvaus hankkeen ominaisuuksista ja/tai toimenpiteistä, joilla pyritään välttämään, ehkäisemään tai vähentämään ja, jos mahdollista, poistamaan merkittävät haitalliset ympäristövaikutukset, sekä tapauksen mukaan kuvaus seurantatoimenpiteistä.
  4. Jäsenvaltioiden on 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen vaatimusten mukaisesti varmistettava, että hankkeen toteuttaja toteuttaa hankkeen ominaisuudet ja/tai toimenpiteet, joilla pyritään välttämään, ehkäisemään tai vähentämään ja, jos mahdollista, poistamaan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, sekä määritettävä merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten seurantamenettelyt.
- direktiivin 10 a artikla:

Jäsenvaltioiden on vahvistettava säännöt tämän direktiivin mukaisesti annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.
- vaatimukset luonteeltaan osin aineellisia, osin menettelyllisiä

# II Kansallisen sääntelyn kehittämistä koskevia näkökohtia

## *Sääntelyn vähimmäisvaatimukset*

- sääntelyn soveltamisala (YVA-menettelyn piiriin kuuluvia hankkeita muutamia vuodessa)
- YVA-direktiivin vaatimus päätökseen liitettävistä määräyksistä haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi edellyttää käytännössä lisäksi luvan myöntämisen edellytyksistä säätämistä
- lupaharkinnan sisältö (luvan myöntämisen edellytykset ja lupaan liitettävät määräykset)
- millaisessa menettelyssä sähköjohdon ja kaasuputken ympäristöllisistä edellytyksistä tulisi päättää
- jälkivalvontajärjestelmä: menettely ja toimivaltainen viranomaisen – riittääkö nykyinen sääntely vai onko sääntelyä joiltakin osin täydennettävä

## *Yleisiä näkökohtia*

- hallinnollisen taakan lisäys pyritään minimoimaan
- sääntelyä täydennettäessä tulisi hyödyntää mahdollisuuksien mukaan voimassaolevan lainsäädännön menettelyitä
- olemassa olevan menettelyn korvaaminen uudentyyppisellä menettelyllä
- asianosaisuus menettelyissä
- muutoksenhaku

# III Voimajohtojen ja maakaasuputkien rakentamista koskevasta lainsäädännöstä

- maankäyttö- ja rakennuslaki
- laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta
- laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta
- vesilaki
- sähkömarkkinalaki
- maakaasumarkkinalaki

# IV Lupaharkinnan sisällöstä

- hankkeen vaikutusten hallinnan kannalta reitin linjaus merkittävin yksittäinen tekijä
- reitin linjauksessa huomioon otettavia seikkoja
  - hankkeen ominaisuudet sekä tekniset ja taloudelliset toteuttamisedellytykset
  - kohdealueen maanomistusolot
  - alueen rakennuskanta ja maankäyttö (asutus, liikenne- ym. infrastruktuuri jne.)
  - luonnonsuojelulliset ja kulttuurihistorialliset arvot
  - maankäytön suunnitelmat
  - muuta, mitä?
- hankkeen toteuttamistavalla ja –ajankohdalla niinkään merkitystä
- muun lainsäädännön merkitys

# V Menettelyn toteuttamisvaihtoehtoja

- I 0-vaihtoehto
- II Maankäytön suunnitteluun perustuva sijoittaminen
- III Lunastuslupamenettely ja lunastustoimitus
- IV Sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain mukaiset hankelupamenettelyt
- V Hankesuunnitelman hyväksymismenettely



# V. I 0-vaihtoehto

- voimassaolevassa sääntelyssä pysyttäytyminen
- voimassa olevan lainsäädännön tulkintakäytännön kehittäminen ei riittävä direktiivin täytäntöönpanon kannalta

# V. II Maankäytön suunnitteluun perustuva sijoittaminen

- maankäytön suunnittelujärjestelmien ohjausvaikutuksen vahvistaminen
- kaavojen laatimismenettely tarjoaisi sinänsä menettelyllisesti toimivan puitekehyksen
- mahdollistaisi eräissä tilanteissa energian tuotannon ja siirtämisen vaikutusten kokonaisvaltaisen tarkastelun
- onko maankäytön suunnittelu riittävä ja toimiva menettely yksittäisten hankkeiden sallittavuuden ja toteuttamistavan arviointiin; täydentävän sääntelyn tarve
- kaavojen sisältövaatimukset

- oikeusvaikutukset
- oikeusturvamekanismien riittävyys
- tarkkuustaso haastava ja yksittäisten hankkeiden vaikutusten hallinta hankalaa
- kaavoitusmenettelyn kuntavetoisuus
- menettelyn aikajänne suhteessa yksittäisen hankkeen toteuttamiseen
- YVA-menettelyn piiriin kuuluvia hankkeita määrällisesti vähän, eriyttäisi menettelyjä huomattavan paljon suhteessa muihin johto/putkihankkeisiin

# V.III Lunastuslupamenettely ja lunastustoimitus

- lunastuslaki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastamisen yleislaki
- lunastusluvan myöntää valtioneuvosto (maanmittauslaitos eräissä tilanteissa)
- menettelyllinen kehys ja oikeussuojakeinot asianmukaiset
- lunastuslupaharkinnassa kyse ennen muuta yleisen tarpeen käsilläolon arvioinnista

- ympäristöllinen sallittavuusarviointi ei istu luontevasti tuohon yhteyteen (ainakaan yleisenä kaikkia hankkeita koskevana edellytyksenä)
- lunastuslaki ei ole varsinainen hankelupa, vaikka lunastusluvassa eräissä tilanteissa hankeluvan piirteitä
- yleisen tarpeen punninta mahdollistaa sinänsä erilaisten näkökohtien arvottamisen ja keskinäisen punninnan
- muun lainsäädännön huomioon ottaminen
- hankkeen toteuttamistapaa koskevien määräysten antaminen mahdollista vain rajallisesti
- lunastustoimituksessa kyse yksityisoikeudellisten suhteiden uudelleen järjestelystä lunastusluvun täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla; hankkeen muotoaminen tuossa yhteydessä mahdollista enää hyvin rajallisesti

# V.IV Sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain mukaiset hankelupamenettelyt

- hankelupamenettely (sähkömarkkinalain 14 §:n mukaan vähintään 110 kilovoltin sähköjohto ja maakaasumarkkinalain 12 §:n mukainen valtakunnan rajan ylittävä siirtoputki)
- hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja
- sähkömarkkinalain mukaisessa lupaharkinnassa kyse siitä, onko sähköjohdon rakentaminen sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista; valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon hankeluvan osalta kyse lisäksi hankkeen tarkoituksenmukaisuudesta sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta
- maakaasumarkkinalain mukaisessa lupaharkinnassa tarkastellaan siirtoputken rakentamisen tarkoituksenmukaisuutta maakaasumarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden sekä hankkeen merkitystä maakaasun sisämarkkinoille
- hankeluvassa ei määrätä edes osaksi sähköjohdon tai kaasuputken reitistä, YVA-kytkentä purettiin YVA-lainsäädännön vuoden 2017 uudistuksessa
- hankkeen sijaintiin ja toteuttamistapaan liittyvät kysymykset vieraita hankelupamenettelyille

# V.V Hankesuunnitelman hyväksymismenettely

- liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 21 §:n mukaisen tiesuunnitelman tai ratalain 14 §:n mukaisen ratasuunnitelman kaltainen mekanismi
- hyväksytty suunnitelma oikeuttaisi suunnitelmassa osoitettujen alueiden ja oikeuksien lunastamiseen
- uudentyyppinen mekanismi, korvaisi lunastuslain mukaisen lunastuslupamenettelyn
- mahdollistaisi hankkeiden sijainnin ja toteuttamistavan yksityiskohtaisen tarkastelun
- hallinnollisesti raskaanpuoleinen
- sääntelyn eriytymisen mielekkyys (YVA-menettelyn piiriin kuuluvat ja sen ulkopuolelle jäävät johto/putkihankkeet), jos soveltamisalaan kuuluisi muutamia hankkeita vuodessa

# VI Jälkivalvonta ja seuraamukset

- 8 artiklan 4 kohdan vaatimus merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten seurantamenettelyistä
- 10 a artiklan vaatimus säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista
- vaikutukset ajoittuvat ennen muuta rakentamisvaiheeseen, osin myös jälkeiseen aikaan
- hankkeen toteuttamistavan valvontaa (sekä vaikutusten seurantaä käyttöönoton jälkeen?)
- toimivallan jako useamman viranomaisen kesken



# VII Näkemyksien esittäminen

- eri tahoilla tilaisuus toimittaa vapaamuotoisia sääntelyhanketta koskevia näkemyksiä
- kommentteja toivotaan erityisesti seuraavista seikoista
  - 1) millaisia ympäristövaikutuksia hankkeista aiheutuu ja miten niitä voidaan tai niitä tulisi säännellä;
  - 2) harkinnassa huomioon otettavat seikat ja päätökseen liitettävät määräykset (mistä seikoista on tarpeen antaa määräyksiä);
  - 3) millaisessa menettelyssä johtojen ja putkien sijoittamiseen liittyvät kysymykset tulisi ratkaista; ja
  - 4) jälkivalvonnan tarve ja organisointi
- näkemykset pyydetään toimittamaan 31.1.2022 mennessä osoitteella [EOS.tem@gov.fi](mailto:EOS.tem@gov.fi)

# OIKEUSMINISTERIÖ

[www.oikeusministerio.fi](http://www.oikeusministerio.fi)

Facebook: [facebook.com/oikeusministerio](https://facebook.com/oikeusministerio)  
Twitter: [@oikeusmin](https://twitter.com/oikeusmin)

Käyntiosoite: Eteläesplanadi 10, Helsinki  
Postiosoite: PL 25, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde: 029 516 001